

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK YETERLİK ALGILARI

Classroom Teachers Perception Of Competence Towards The Education Of Gifted Students

Osman ÖZSALİH

Amasya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Entitüsü, Eğitim Yönetimi Bölümü, Samsun/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-6197-3637

Prof. Dr. Ahmet ÜSTÜN

Amasya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Entitüsü, Eğitim Yönetimi Bölümü, Samsun/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-2457-5381

ÖZET

Günümüzde ülkeler nitelikli insan kaynağına ulaşmak için yoğun çaba sarf etmekte ve eğitim sistemlerini buna göre düzenlemektedir. Ülkemizde bu doğrultuda üstün yetenekli bireylerin tanımlama, yönlendirme ve eğitim süreçlerinde sınıf öğretmenlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu araştırmanın amacı ise üstün yeteneklilerin eğitiminde önemli bir rolü olan sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeterlik algılarını tespit etmektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenen Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan 10 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kendilerini üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda yetersiz gördüğü saptanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi sırasında fiziksel imkanların yetersizliği, veli kaynaklı sorunlar, materyal eksikliği gibi bazı sorunlar yaşadığı da saptanmıştır. Araştırma sonuçlarından yola çıkarak araştırmacılar sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda hizmetiçi eğitim alması, veli semineri ve materyal temini gibi bazı öneriler sunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: sınıf öğretmeni, üstün yetenekli öğrenci, yeterlik

ABSTRACT

Today, countries put vigorous efforts into reaching qualified human resources and organize their education system accordingly. In our country, classroom teachers have great responsibilities in the identification, orientation and education processes of gifted individuals. The purpose of the research is to determine the competency of classroom teachers who have an important role in the education of gifted individuals. In the study phenomenology design, as one of the qualitative research methods was used. The study group for this research consisted of 10 classroom teachers working in the Ministry of National Education, which was determined by the maximum diversity sample which is one of the purposeful sampling methods. In the research semi structured interview form was used as a data collection tool and the outcome was analyzed by descriptive analysis method. As a result of the research, it was determined that the classroom teachers considers themselves inadequate in the education of gifted students. In addition to this, it has been determined that classroom teachers have some problems during the education of gifted students such as inadequacy of physical facilities, problems caused by parents and lack of materials. Based on the results of the research, the teachers offered some suggestions such as in service training of classroom teachers on the education of gifted individuals, parent seminars and material supply.

Key words: Gifted students, classroom teacher, competencies

1. GİRİŞ

Günümüzde ülkeler nitelikli insan kaynağına ulaşmak için yoğun çaba sarf etmekte ve eğitim sistemlerini buna göre düzenlemektedir. Dünya ülkelerinin eğitim sistemleri incelendiğinde öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, fiziki kaynaklar ve eğitimde kullanılan teknolojik kaynaklar sistemin önde gelen öğeleridir. Bunların arasında öğretmen ve öğrenci ise ön plana çıkmaktadır. Özellikle öğretmenin sahip olduğu yeterlikler oldukça önemlidir. Bundan dolayı eğitim sisteminin değerli bir parçası olan öğretmenlerin, görev öncesinde yeterli bir şekilde eğitilmesi, hizmetlerin kalitesi yönünden önem taşır.

İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin normal öğrencilerinin yanında meslek hayatlarında üstün yetenekli öğrencilerle de karşılaşmaları mümkündür. MEB, "üstün yetenekli" tanımı yerine "özel yetenekli bireyin" tanımını yapmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde özel yetenekli bireyi şu şekilde tanımlanmaktadır: "Yaşlılarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin

kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey.”(MEB, 2006).

Üstün yetenekli kavramı birçok farklı disiplin ile ilgili olduğu için ilgili literatür incelendiğinde üstün yetenekli kavramı hakkında farklı tanımların yapıldığı görülmektedir. Brody ve Stanley’ a (2005) göre üstün yetenek; belirli bir alanda ortalamanın çok üstündeki kavrama ve düşünme yeteneğidir (Akt: Akar, 2015). Bir başka tanımda ise üstün yetenekliler yaşlarına göre daha yüksek başarı ortaya koyan, özgün olan, sorumluluk bilinci olan bireyler olarak ifade edilmektedir (Ataman, 2000). Üstün yetenekli bireylere yönelik tanımlamalarda kesişen ortak noktalar; özgün, ortalamanın üzerinde yeteneğe sahip olan ve motivasyon düzeyi yüksek olan bireyler olmasıdır. Üstün yetenekli kişiler, bu ortak noktaların dışında eleştirel düşünebilme, muhakeme, sentez ve değerlendirme yapma becerisi gibi özelliklere de sahiptir (Baykoç Dönmez, 2014; Akt: Cengizhan, 2019).

Üstün yetenekli bireyler, fiziksel, zihinsel, sosyal ve kişilik olarak akranlarından farklı özelliklerde olabilirler. Bu bireyler diğerlerine göre daha sağlıklıdır ve hastalık şikâyetleri normal insanlara göre daha azdır. Fiziki ölçüleri doğumdan itibaren ortalamanın üstündedir (Ataman,2008). Üstün yetenekli bireyler, akranlarına göre daha özgün fikirler sunabilmektedir (Özkan, 2009). Aynı zamanda üstün yetenekli çocuk kendinden yaşça daha büyük çocuklarla arkadaşlık kurup oyun oynamayı tercih eder. Bir sorunla karşılaştığında yardım almak yerine kendi sorununu kendi başına çözmek ister (Sara, 2018).

Dünya ülkelerinde üstün yetenekli öğrencilerin tanımlama ve eğitim süreçleri farklılık gösterebilmektedir. Geçmişten farklı olarak ise üstün yetenekli bireyin tek bir zekâ puanının referans alınarak tanımlanması günümüzde eleştirilmektedir. Bunun yerine bireyler farklı boyutlarda değerlendirilmektedir. Örneğin; Yeni Zelanda’da öğrencilerin sahip olması gereken ulusal standartlar belirlenmiş ve bu standartları gerçekleştirme düzeylerine göre öğrencilerini sınıflandırmıştır (Sara, 2018). Amerika Birleşik Devletlerinde Uluslararası Bakalorya ve Center for Talented Youth uygulamaları, Hollanda’da Center for the Gifted ve European Council for High Ability ECHA uygulamaları vardır (Ilik, 2019). Ülkemizde ise Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) için aday gösterilen öğrenciler ilk olarak Bakanlıkça belirlenen ölçme araçları ile grup taramasına alınır. Grup taramasında yeterli performans gösteren öğrenciler ise bireysel incelemeye alınıp tanımlanması gerçekleştirilir ve müzik, görsel ve genel zihinsel yetenek alanlarına ayrılırlar (MEB, 2006).

Üstün yetenekli bireyin tanımlama aşamasında öğretmene önemli görevler düşmektedir. Çünkü üstün yeteneklileri belirlemede sadece zekâ testlerinin kullanılması yeterli bulunmamaktadır. Çocuk testin gerçekleştiği ortamdan ve testi uygulayan kişiden etkilenebilir. Bu yüzden çocuğun eğitim ortamındaki yaşantısını en iyi şekilde gözleme fırsatı bulan öğretmenin görüşlerine de başvurulması gerekir (Sara, 2018).

Üstün yeteneklinin eğitimi sürecinde de sınıf öğretmenlerinin çok önemli sorumlulukları vardır. Öğrenme hızı ve kapasiteleri yaşlılarından daha üst düzeyde olan üstün yetenekli öğrenciler için uygun eğitim ortamının kurulmasında da en önemli görev sınıf öğretmenlerine aittir (Şenol, 2011). Alanında uzman ve yeniliklere açık olmaları, farklı ders etkinlikleri ile eğitim sürecini ilgi çekici hale getirmeleri gerekmektedir (Şişman, 2006).

Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde önemli görevleri olan sınıf öğretmenlerinin yeterlikleri ile ilgili yapılan çalışmalarda önemli sorunların olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimi noktasında yetersizlikleri bulunmaktadır (Akar ve Şengil Akar, 2012). Cengizhan (2019) yaptığı araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekliler için özgün, geliştirici ve eleştirel düşünmeyi sağlayan etkinlikler bulmada yetersizlik yaşadığını saptamıştır. Farklı çalışmalarda da sınıf öğretmenlerinin tanılamada cinsiyet ve sosyo-ekonomik durumdan etkilenecek taraf tuttukları (Şahin ve Çetinkaya, 2015), üstün yetenekli öğrencilere yönelik olumlu tutum sergiledikleri (Şahin ve Kargın, 2013) sonuçlarına ulaşmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üstün yeteneklilerin eğitiminde önemli bir rolü olan sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeterlik algılarını tespit etmektir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin algısı nedir?
2. Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeterlik algıları ne düzeydedir?
3. Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma temelde ortaya bir kuram koymayı hedef alıp sosyal olguları kendilerine ait çevre içerisinde çalışıp ve anlamlandırmayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırma, insanda gizli kalmış yönleri ortaya çıkarmak ve öznel görüşüyle oluşturduğu toplumsal dinamikleri derinlemesine keşfetmek için kullanılan bir yoldur (Özdemir, 2010).

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden, olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz fakat hakkında istenilen düzeyde bilgi sahibi olmadığımız olgular ile ilgilenir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Olgubilim kişisel bakış açılarından kaynaklanan farklılıklardan ortaya çıkan tecrübeleri açıklar ve fenomenin gerçekliğine ışık tutar (Patton, 2014).

2.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmadaki ilgili problemi tecrübe etmiş olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum seviyede ortaya koyması için amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile çalışma grubu belirlenmiştir (Şimşek ve Yıldırım, 2018). Patton (1987), araştırmalarda maksimum çeşitlilik örnekleme kullanmanın avantajlı yönlerini şu şekilde açıklamaktadır: Örneklemin içindeki her olayın kendine özgü durumlarını derinlemesine irdelemesi ve önemli düzeyde değişik özellikler ortaya koyan olaylar arasında ortaya çıkabilecek ortak yönelimler ve bunların değerlerinin açığa çıkmasıdır (Akt: Şimşek ve Yıldırım, 2018).

Bu çalışmada çalışma grubunu MEB' de görev yapan 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar araştırma boyunca S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9 ve S10 olarak adlandırılmıştır.

Tablo 1: Çalışma grubuna ait demografik bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Kıdem	Eğitim Düzeyi
S1	Erkek	41 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	Lisans
S2	Kadın	31-40	6-10 yıl arası	Lisans
S3	Kadın	31-40	6-10 yıl arası	Lisans
S4	Erkek	31-40	6-10 yıl arası	Lisans
S5	Erkek	31-40	11 yıl ve daha fazla	Lisans
S6	Kadın	30 ve daha az	6-10 yıl arası	Lisans
S7	Erkek	41 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	Lisans
S8	Kadın	41 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	Lisans
S9	Erkek	30 ve daha az	5 yıl ve daha az	Lisans
S10	Erkek	31-40	6-10 yıl arası	Lisans

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinin altısının erkek, dördünün kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların ikisi 30 ve daha az, üçü 41 ve daha fazla, beşinin ise 31-40 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin biri 5 yıl ve daha az, dördü 11 yıl ve daha fazla, beşi 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olup tamamı lisans mezunudur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacılar verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanmışlardır. Araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sayesinde incelediği olgu hakkında görüştüğü bireyden ayrıntılı bir şekilde bilgi alabilir. Araştırmacı görüşme sırasında farklı konular saptarsa sorularını daha fazla bilgi alabileceği şekilde de sorabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2018). Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak görüşme formu hazırlanmadan önce konuyla alakalı literatür taranıp tecrübeli kişiler ile fikir alışverişi yapılmıştır. Daha sonrasında 7 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Örnek uygulama olması açısından çalışma grubuna benzer 2 kişi ile görüşme yapılmış soruların anlaşılabilirliği test edilip gerekli değişiklikler yapılmıştır. Görüşmeler katılımcıların gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin yapılacağı yer ve saat katılımcının istekleri doğrultusunda planlanmıştır. Katılımcılardan izin istenerek görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler düzenli bir şekilde daha önceden belirlenen kodlara göre okuyucuya sunma fırsatı vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Betimsel analiz 4 basamaktan oluşmaktadır. Verilerin analiz aşamaları şunlardır:

- ✓ Araştırma sorularından yola çıkarak verilerin analizi için kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonrasında ise belirlenen çerçeveye göre verilerin okuyucuya hangi temalar altında sunulacağı belirlenmiştir.
- ✓ Belirlenen kavramsal çerçeveye göre elde edilen veriler düzenlenmiştir. Belirlenen temaların dışında kalan veriler çalışmanın dışında bırakılmıştır.
- ✓ Veriler tanımlanıp gerekli yerlerde doğrudan alıntılara başvurulmuştur.
- ✓ Bulgular yorumlanıp neden sonuç ilişkisi ile anlamlandırılmıştır (Şimşek ve Yıldırım, 2018).

3. BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular alt problemlere göre açıklanmıştır.

Tablo 2: Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin algısı

Kod	f	%	Alıntı Cümle
Yönlendirme	5	41	“Bence üstün yetenekli eğitimi çoklu zekânın ortaya çıkarılması ve alanında yönlendirmeyi ifade eder.” (S8) “Yaşlılarından daha üstün olan öğrenciler müfredattan daha bağımsız şekilde yönlendirilmesi ve geliştirilmesi demektir. Bu yönlendirmenin de hayat boyu devam etmesi gerekir. Bu şekilde özel olan öğrenci doğru yönlendirmelerle başarıya ulaşabilir.” (S1)
Süreç	3	25	“Bence bu iş bir süreç. Sınıf öğretmeni önce fark eder. Sonrasında çocuğun hangi alanda yeteneği olduğu saptanır. Son olarak da uzman kişiler tarafından eğitilir. Bu üç aşamadır benim için.” (S3)
İlham verme	2	17	“Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi özel bir eğitim olması gerekir. Yeteneklerini keşfetmek, bu doğrultuda onlara yol gösterme, ilham vermenin yanı sıra onların kendilerini gerçekleştirebilecekleri imkanları sunmanın elzem olduğu ifade etmektedir. Her çocuk özeldir ama üstün yetenekli çocuklar daha özeldir ve onların sıradanlaşmasını önleyen eğitim tedbirleri alınmalıdır.” (S7)
Sorumluluk	2	17	“Üstün yetenekli öğrencilerin tespiti konusunda sınıf öğretmenlerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Özellikle bilsem sınavlarına öğrenciler ilkokuldan itibaren yönlendirilip, çocuğun yeteneğine uygun bir şekilde gelişimi sağlanmalıdır. Sonrasında ise sınıf öğretmenin sorumluluğu eğitim aşamasında da devam etmektedir.” (S2)

Araştırma sorularından birincisi şu şekildedir: “Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin algısı nedir?” Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini “yönlendirme, süreç, ilham verme ve sorumluluk” olarak algıladıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden beşinin yönlendirme, üçünün süreç, ikisinin ilham verme ve yine ikisinin sorumluluk cevaplarını verdikleri görülmektedir.

Tablo 3: Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeterlik algıları

Kod	f	%	Alıntı Cümle
Yetersiz	6	60	“Yetersiz buluyorum. Üstün yetenekli öğrencileri yetiştirmek için bir öğretmenin rehber olmak dışında kılavuz da olması gerekir. Öğrenciyi hangi yetenek alanında üstün yetenekli görüyorsak öğretmenin de o alanda çok yönlü bir donanıma sahip olması gerektiği kanaatindeyim. Bu da çok zor zaten.” (S10) “Üstün yetenekli öğrenciyi anlamak, empati kurmak bazen çok zor oluyor. Üniversitede verilen eğitim, hizmetiçi eğitimler yetersiz. Sınıf içinde dikkatini çekmekte yetersiz kalabiliyorum.” (S5)
Kısmen yeterli	2	20	“İlk kez üstün yetenekli öğrenci ile karşılaştığımda kendi tam anlamıyla yeterli hissettim desem yalan olur. Etkinlik bulma, ilgisini uyanık tutma çok zor. Biraz makale okuyup biraz internetten araştırma yapıp biraz da meslektaşlarımla konuşup biraz biraz yeterli hale geldiğimi söyleyebilirim.” (S3)
Yeterli	2	20	“Açıkçası bu konuda kendimi geliştirdim. Bolca okumaya çalışıyorum. Zeka oyunlarında kendimi geliştirmeye çalışıp öğrencilerime öğretip onlardaki yetenekleri görmeye çalışıyorum, müzikal anlamda enstrüman öğrenmeye ve öğrencilerimi yönlendirmeye çalışıyorum, sınıfımda her sene halk oyunu ve flüt eğitimi çalışıyorum. Yetenekli öğrencileri yönlendirmeye özen gösteriyorum.” (S1)

Araştırmanın ikinci sorusu “Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeterlik algıları ne düzeydedir?” şeklindedir. Tablo 3 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinden altısı üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yetersiz bulmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin ikisi ise kendisini kısmen yeterli bulup yine de gelişmeye ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinden iki tanesi ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yeterli bulduğunu belirtmiştir.

Tablo 4: Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar

Kod	f	%	Alıntı Cümle
Fiziksel koşulların yetersizliği	7	27	“Okul imkanları yetersiz. Destek eğitim odaları eksik. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik farklı etkinlikler yapılabilecek atölyelerin olmaması bizim işimizi zorlaştırıyor. Yeterince faydalı olamıyoruz.” (S9)
Veli kaynaklı sorunlar	5	19	“Öğrencilerin velileri yüksek beklenti içinde oluyor. Öğretmeni beğenmeyip küçümseyici tavırlar içine girebiliyorlar.” (S4)

			“Bazı veliler çocukları hakkında çok hassas olabiliyor. Biz öğretmenler olarak bunu anlıyoruz. Fakat hiçbir insan mükemmel olmak zorunda değildir. Üstün yetenekli öğrenciler de aynı diğer arkadaşları gibi özgürce oynamaya, davranmaya ihtiyacı vardır bence. Birbirleri ile kıyaslamak da çok yanlış bence. Bazı veliler bunu yapıyor.” (S6)
Materyal eksikliği	5	19	“Ciddi anlamda materyal eksikliği yaşıyorum. Kendim de geliştirmekte zorlanıyorum. Düşünsenize sıkıcı bir sınıf ortamı bu çocukların ilgisini çeker mi? Bu konuda desteklenmemiz gerekiyor daha fazla.” (S6)
Davranış sorunları	4	15	“Belirli bir konuya odaklanmaları için yönlendirmek çok zor. Sadece istedikleri, sevdikleri konulara çok yoğun odaklanıyorlar. Çabuk sıkılıyorlar. Normal sınıf ortamında ukalalık ve bencilik gibi olumsuz duygu ve hareketler gelişebiliyor.” (S1) “Bu öğrenci yaş grupları ile değil de zihinsel anlamda aynı akranlarıyla birlikte olmak istiyorlar. Bu da sosyal anlamda arkadaşları arasında aynı sınıf ortamında ciddi anlamazlıklar yaratabiliyor.” (S10)
İletişim sorunu	3	12	“Üstünlüklerine göre onlara nasıl yaklaşılması, duygu ve düşüncede ve coşkularına karşı nasıl davranılacağı hususu karşımıza sorun olarak çıkmaktadır.” (S7)
Zaman yetersizliği	2	8	“Sınıf içerisindeki çeşitlilikten dolayı üstün yetenekli öğrencilere gereken vakti ayıramıyorum. Kalabalık bir sınıf okutmanın dezavantajı da öğrencinin yeteneğinin geliştirilmesine yönelik yapılacak etkinlikleri engelliyor. Zaman kalmıyor.” (S3)

Araştırmanın üçüncü sorusu “Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde yaşadığı sorunların fiziksel koşulların yetersizliği, veli kaynaklı sorunlar, materyal eksikliği, davranış sorunları, iletişim sorunu ve zaman yetersizliği başlıkları altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların yedisi fiziksel koşulların yetersizliği, beşi veli kaynaklı sorunlar, beşi materyal eksikliği, dördü davranış sorunları, üçü iletişim sorunu ve ikisi zaman yetersizliği konularında sorunlar yaşamaktadır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu başlık altında elde edilen bulgular literatürdeki diğer çalışmalar ile karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda ulaşılan sonuçlar ve öneriler de bu başlık altında açıklanmıştır.

Günümüzde ülkeler nitelikli insan kaynağına ulaşmak için yoğun çaba sarf etmekte ve eğitim sistemlerini buna göre düzenlemektedir. Ülkemizde de üstün yetenekli öğrencilerin tanınmasına ve eğitimine büyük önem verilmektedir. Bu süreçte en önemli rollerden birini üstelenen sınıf öğretmenleri ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın birinci sorusu “Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin algısı nedir?” şeklindedir. Araştırma verilerinden elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitim sürecini “yönlendirme, süreç, ilham verme ve sorumluluk” olarak algıladıkları görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde de üstün yeteneklilerin eğitim süreci hakkında benzer açıklamaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin; BİLSEM Yönergesi’nde özel yetenekli bireyin eğitim sürecinin örgün eğitim kurumundaki sınıf öğretmeni ile kurulacak işbirliğinin önemine ve sınıf öğretmeninin sorumluluğuna dikkat çekilmiştir (MEB, 2006). Dağlıoğlu (2010) ise üstün yeteneklilerin öğretme ve öğrenme sürecinde bilgiyi üreten kişi konumuna gelmeleri, buluş, icat ve değerlendirme yapabilmeleri için imkân vermek gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu “Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeterlik algıları ne düzeydedir?” şeklindedir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara göre %60’ ı kendisini yetersiz bulmaktadır. İlgili literatürdeki diğer çalışmalar incelendiğinde de benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Örneğin; Cengizhan (2019) yaptığı araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda yetersizliklerinin olduğunu saptamıştır. Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere (2015) ise yaptığı araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekliler için plan hazırlama ve öğrencilerin seviyesine uygun ders işleme gibi bazı konularda yetersizlik yaşadığını saptamıştır.

Araştırmanın üçüncü sorusu ise sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunları saptamaya yöneliktir. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde fiziksel koşulların yetersizliği, veli kaynaklı sorunlar, materyal eksikliği, davranış sorunları, iletişim sorunu ve zaman yetersizliği sorunlarını yaşamaktadır. İlgili literatür incelendiğinde de bu araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçlar görmek mümkündür. Örneğin; Cengizhan (2019) yaptığı araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi sürecinde fiziki durumun yetersizliği ve veli kaynaklı sorunlar ile karşı karşıya kaldığını saptamıştır. Permik (2017) de yaptığı araştırma sonucunda materyal eksikliği, fiziksel yetersizlik ve veli beklenti düzeyi ile ilgili sorunların yaşandığını saptamıştır. Aynı şekilde Kuzu ve Şenol (2012) da destek eğitim odalarının fiziksel olarak yetersiz olduğunu ve materyal eksikliği yaşandığını saptamıştır. Karaduman ve Ceviz (2018) ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi sürecinde sınıf öğretmenlerinin öğrenci kaynaklı disiplin ve alınganlık sorunları yaşadığını saptamıştır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde sorumluluklarının farkındadır.
- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitimini bir süreç olarak ele alıp öğrencilere ilham kaynağı olmayı hedeflemektedir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde yönlendirme konusundaki görevlerinin farkındadır.
- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerin hayat boyu doğru bir şekilde yönlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitiminin uzmanlık gerektirdiğini düşünmektedir.
- ✓ Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda kendilerini yetersiz görmektedir.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde fiziksel koşullar yetersiz kalmaktadır.
- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yeteneklilerin eğitim sürecinde materyal eksikliği çekmektedir.
- ✓ Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerin velilerinin, çocuklarına ve öğretmenlere karşı nasıl davranması gerektiğini bilmediklerini düşünmektedir.
- ✓ Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerin sınıf içerisinde zaman zaman davranış sorunları yaşadığını belirtmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde araştırmacılar aşağıdaki önerileri sunmuştur:

- ✓ Üstün yetenekli öğrenciler kariyer danışmanlığı konusunda hayat boyu desteklenebilir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda hizmetiçi eğitimler ve kurslar ile desteklenebilir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri için hazırlanacak hizmetiçi eğitimlerin ve kursların içeriği konusunda alanında uzman ve tecrübeli kişilerden görüş alınabilir.
- ✓ Destek eğitim odalarının fiziksel koşulları iyileştirilebilir.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimi sürecinde sınıf öğretmenleri materyal konusunda desteklenebilir.
- ✓ Veliler, üstün yetenekli çocuklarına karşı nasıl davranması gerektiği konusunda kurslar ve seminerler ile desteklenebilir.
- ✓ Davranış sorunları yaşayan üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili okul rehberlik servisleri ile işbirliği yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akar, İ. ve Şengil Akar, Ş. (2012). İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Üstün Yetenek Kavramı Hakkındaki Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(20), 423-436.

Akar, İ. (2015). *Üstün Yetenekli Öğrencileri Genel Eğitim Sınıfında Destekleyecek Sınıf Öğretmeninin Sahip Olması Gereken Yeterlikler*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ataman, A. (2000). *Üstün yetenekli çocuklar. Özel eğitime giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Ataman, Başak. A. 2008. *Üstün Yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul Bilsen Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.

Karaduman, G , Ceviz, A . (2018). Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde ve Öğrenci Yönlendirilmesinde Yaşadıkları Sorunlar. *Journal of Continuous Vocational Education and Training*, 1 (1) , 1-17.

Bedur, S., Bilgiç, N. ve Taşlıdere, E. (2015). Özel (üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 159-175

- Cengizhan, S. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Etkinlik Tasarlamada-Uygulamada Karşılaştıkları Güçlükler ve Eğitime İlişkin Görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(5) 27-36.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri Ve Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 72-84.
- Ilik, S. S. (2019). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Görev Yapan Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları Hazırlamaya Uygulamaya ve İzlemeye Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27(2), 485-495
- MEB, (2006). Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf Son Erişim Tarihi: 02.05.2021
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özkan, N. (2009). *Üstün Zekalı-Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Okulun, Öğretmenin ve Ailenin Yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S.B. Demir.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pemik, K. (2017). *Özel yetenekli öğrencilere destek odasında verilen eğitime ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarar, M. (2018). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekliler Eğitimine İlişkin Öz Yeterlik Düzeyleri İle Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Algı Ve Bilgisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, F. ve Çetinkaya, Ç. (2015). The investigation of effectiveness and efficiency of classroom teachers in the identification of gifted students. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 5(2), 133-147.
- Şahin, F. ve Kargın, T. (2013). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda verilen bir eğitim programının etkililiği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(2), 1-23.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yeteneklilerin eğitim programına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.